

Veneçuela diu no a Chávez

Per primera vegada des del 1999, Veneçuela ha dit que no al president Hugo Chávez. Una oposició fragmentada i sense líders polítics rellevants ha aconseguit de vèncer-lo allà on fins ara semblava el seu joc més potent: el de les urnes. El sí a la nova Constitució socialista impulsada pel líder revolucionari va quedar dos punts per sota del no al referèndum del diumenge 2 de desembre. Aquesta derrota ha deixat Chávez sense possibilitat de reelecció. Just a ell, que al darrer acte de campanya pel referèndum havia confessat que somiava governar fins el 2050. "Per primera vegada, Chávez té data de sortida de la presidència de Veneçuela i governarà amb el sol d'esquena", assegura Ángel Oropeza, polític de la Universitat Simón Bolívar (USB).

La revolució bolivariana, nascuda per a portar Veneçuela cap al *socialisme del segle XXI*, s'enfronta ara a un panorama incert. La convicció que Chávez se n'anirà l'any 2013 originarà les tensions derivades de la successió, cosa que, sens dubte, llevarà al procés l'embranchida aclaparadora que Chávez li havia donat fins a ara. Aquest és sens dubte el punt que més ha entusiasmat l'oposició, convençuda com està que al cap i a la fi la resta de les reformes impulsades per Chávez es poden fer sense reforma constitucional. És el cas de la jornada laboral de 6 hores o un ambició règim de pensions que té el suport de bona part dels treballadors. Chávez compta per a fer això amb una Assemblea sense oposició (no va presentar candidats el 2005) i una llei que li permetrà de governar per decret durant 18 mesos.

El futur de Chávez. Fins on podrà arribar Chávez a partir d'ara dependrà en bona mesura del suport que rebí del seu entorn. El resultat del referèndum no ha estat encoratjador en aquest sentit: ha perdut tres milions de vots des de les eleccions presidencials del desembre de l'any passat. La

La derrota oficialista al referèndum per a aprovar una nova constitució socialista ha estat un cop dur per al president veneçolà. A més de quedar-se sense reelecció, bona part del seu electorat se li ha girat d'esquena, i ha enfortit una oposició que ara no veu impossible d'arribar al poder.

cosa curiosa és que aquests vots no han passat a l'oposició, que solament ha sumat 200.000 nous seguidors, sinó que han estat els de chavistes moderats que van optar simplement per no anar a votar. "Chávez continua essent el rei i molts dels qui van votar pel no li donarien suport en una elecció presidencial. Però sí que és cert que hi ha un procés de debilitament, d'erosió a la base social", diu Teodoro Petkoff, ex-candidat presidencial i director del diari *Tal Cual*.

Convençut que "el rei" encara és viu, Chávez ha sabut donar la imatge de vencedor en una derrota que sens dubte l'ha sorprès amb la guàrdia abaixada. "No hem perdut res de res. La reforma no és morta, continua viva, i jo no la retiro. A nosaltres ens ha vençut l'abstenció", va dir el president veneçolà quan reconeixia que el no havia vençut amb el 50,7% dels vots. "Certament hem perdut una possibilitat; però bé, el ritme de govern i els programes de govern

continuen. Aquí no hi ha ni un pas enrere, ni un replegament", va advertir Chávez.

Ès clar que per a això haurà de recuperar una base social ara molt desgastada. La veritat és que les ajudes que arriben a les barriades a través de les *missions bolivarianes* li han garantit el vot dels més pobres. El problema està en els que ara diuen "així no", és a dir, la gent que dóna suport a grans trets a les tesis revolucionàries, però que rebutja la tendència presidencial cap a l'autoritarisme i la confrontació.

Oposició incrèdula. La imatge de Chávez reconeixent per televisió el triomf del no era impensable per als opositors, que creien veure "una pel·lícula de ciència-ficció". No obstant això, l'estratègia del govern veneçolà ha estat impecable. Els resultats oficials havien d'estar enllestits diumenge cap a les 7 de la tarda, però el Consell Nacional Electoral (CNE) els va

Un grup d'opositors al president Chávez aixeca les mans per celebrar la victòria del no al referèndum fet a Veneçuela el diumenge 2 de desembre propassat.

pres nota que el moment polític que s'acosta és complex. "Tindrem un 2008 complicat, perquè Chávez ha perdut el nord. L'economia es deteriora molt de pressa, amb alta inflació, desproveïment i un greu problema monetari en un escenari d'alta participació de l'estat. En aquests moments Veneçuela no és ni capitalista ni socialista, i el president ja no té capacitat de govern per a entomar situacions crítiques", explica Aníbal Romero, politòleg de la Universitat Metropolitana de Caracas. Per a aquest catedràtic, tot dependrà de Chávez, que, a parer seu, haurà de decidir "si es dedica a governar o si continua enfeinat fent la revolució. Crec que la seva impossibilitat d'autocrítica l'impulsaran cap a la segona opció, i això serà sens dubte el principi de la seva fi política", diu.

Profit polític. Mentrestant, l'oposició discuteix com treure profit polític del triomf a les urnes. La veritat és que amb prou feines han sumat vots al seu pes electoral i tenen una manca de líders polítics d'envergadura. La campanya pel no va ser responsabilitat dels estudiants universitaris, que no compten amb estructura de partit ni amb dirigents en edat de governar un país, és clar. Els encarregats de portar la veu triomfal han estat finalment dirigents de partits que van ser clau per a mobilitzar l'opinió pública, com ara Primer Justícia o Podem, agrupació que va abandonar el chavisme per diferències amb la reforma constitucional. "La nostra societat estava molt polaritzada, i diumenge va vèncer una visió de centre. El que és nou és que ara el govern haurà de bastir ponts de comunicació amb l'oposició, i viceversa, per a construir una societat menys fragmentada", diu Daniel Varnagy, politòleg de la USB. Una visió potser massa optimista per a enfrontar-se a un Chávez convençut que solament ha perdut una batalla, però no la guerra.

Federico Rivas Molina
Caracas (Veneçuela)

endarrerir fins dilluns, vora les 2 de la matinada. En aquest interval, una guerra d'enquestes a peu d'urna donaven resultats dispars i poc fiables. La intoxicació informativa va deixar temps al govern per a plantar cara a la derrota, exhibint el mandatari com un demòcrata que feia un pas a favor de la reconciliació i la pau social. De fet, una diferència mínima a favor del govern podria haver fet sortir l'oposició al carrer, on s'hauria trobat a tret de les brigades motoritzades que fan de braç armat del chavisme radical. El govern mateix havia alimentat la possibilitat d'un diumenge de sang atribuint a l'oposició un suposat pla per a no reconèixer la derrota. Ara Chávez apareixia davant el món com un demòcrata que deixava sense arguments aquells qui sempre han acusat el govern de pràctiques electorals fraudulentoses. "Que quedí clar davant el món que estem en una democràcia, que això no és cap dictadura", va clamar Chávez, mentre, al mateix temps,

legitimava els seus triomfs electorals anteriors.

Per una altra banda, la premsa opositora es va encarregar després de desmitificar aquesta versió idíl·lica, i va revelar una suposada *recomanació* de l'alt comandament de les Forces Armades a Chávez perquè acceptés que havia perdut la batalla per la reforma. Segons aquesta versió, que aviat va recórrer tota la capital, Caracas, i va entusiasmar els opositors, el mandatari va acceptar el consell dels seus camarades militars en canvi de reduir artificialment a només dos punts un desavantatge que aleshores ja superava el 8%. "Jo no puc acceptar aquesta diferència de vots tan gran entre l'oposició i el govern. Perdo pes polític i quedo molt feble davant l'opinió pública i vulnerable davant els meus enemics", va dir Chávez als militars, segons va publicar el diari *El Nacional*.

Certes o no, aquestes versions posen en evidència que el govern ha